

FOERSTER Anton:

Kratek navod za poduk v
petji za kterikoli glas.

III
K.26871
6/22

27558

K r a t e k

N A V O D

za

poduk v petji

za kterikoli glas.

Zložil

Anton Foerster,

pevovodja ljubljanske čitalnice.

V Ljubljani 1867.

Ausgegeben am 27. November

MD 1543/1994

a

Predgovor.

Po večletni skušnji prepričal sem se, da poduk v petji le počasi in trudno napreduje — posebno če se vdeležuje več učencev skupaj — ako nima učenec kratkega vodila v roki. Prvič potrosi se mnogo časa s pisanjem na desko, drugič pa nima učenec nobenega pripomočka, da bi doma ponavljal, kar se je ravno učil. Da bi temu v okom prišel, izdajam to kratko vodilo za poduk v petji, in pristavljam nekoliko opombic.

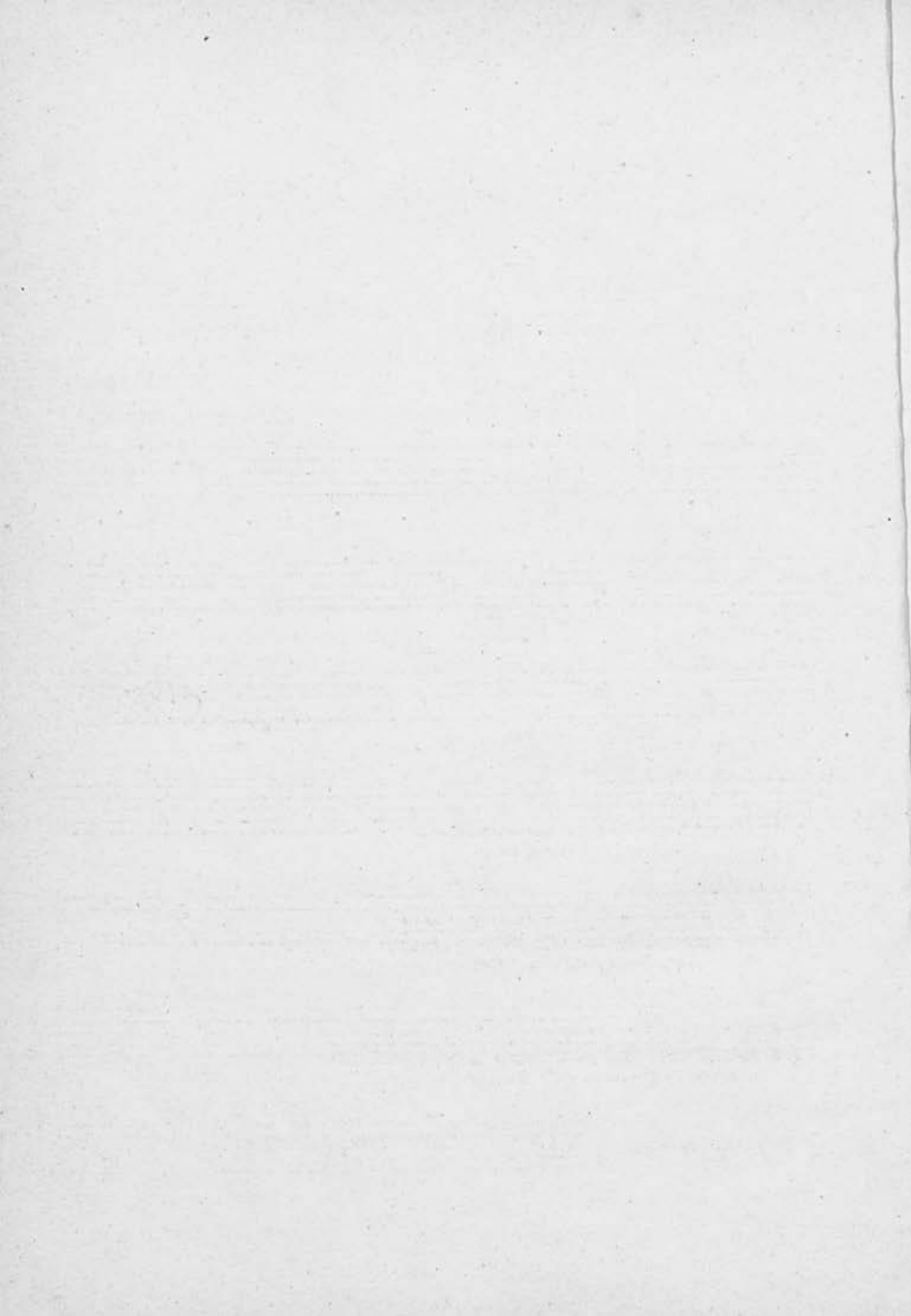
Enoglasne začetne vaje (št. 1—9 in 17—18) naj se vadijo z obema imenovanji not, tako se vadi učenec note brati in ob enem tudi svoj glas besedam primerjati. Št. 3. in 4. prestavljeni sti v ta namen v vse druge načine tonove. Dvoglasne vaje (št. 10—13) rabijo se lahko za vajo kterejakoli glasu, ravno tako oba kánona (št. 13—14). Triglasne vaje (št. 16 in 19—32) vredjene so tako, da je sredni glas pisan dvakrat (v obeh ključih), kar ima ta namen, da se navadi 2. tenor in 1. bas na dva glasa (parta). To je pevcu tem bolj koristno, ko so ravno sredni glasovi najtežji v zboru. Po tem takem razdeli se lahko triglasni zbor takole:

1. dva tenorja in en bas, ali
2. en tenor in dva basa.

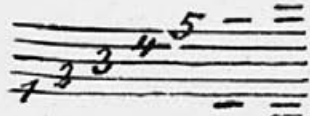
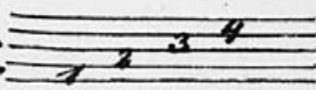
Dalje so postavljene triglasne vaje tako, da se rabijo tudi lahko dvoglasno (brez basa), tedaj posebno za sopran in alt. Enako osnovano bode tudi nadaljevanje tega delca (tonovi načini v mol i. t. d.) ktero mislim izdati pozneje.

Da sem konečno priložil izgleda iz velikega in bogatega zaklada vsega slovanskega speva, to se bode, kakor upam, prav razumelo in dobro sprejelo.

Izdatelj.

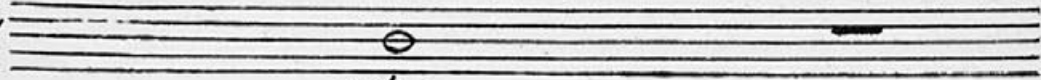

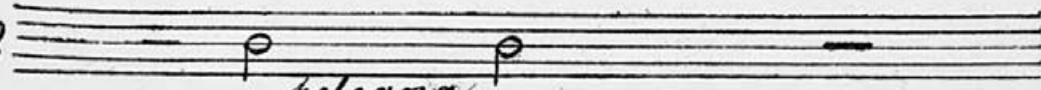
Sistema (sostava) not.

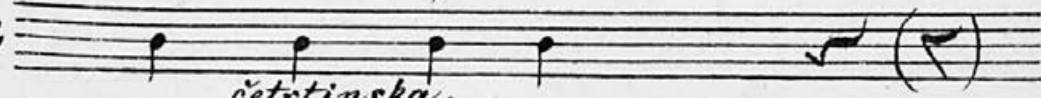
Črte. Prostor.

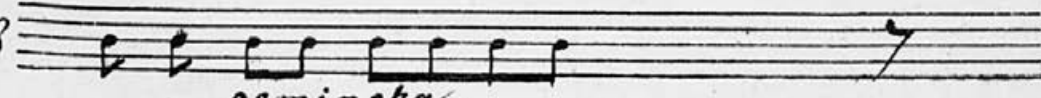
Note.

Pavze (stanke.)

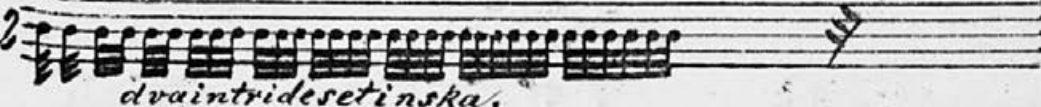
1
cela.

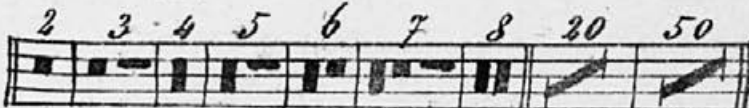
2
polovna.

4
četrtnska.

8
osminska.

16
šestnajstinska.

32
dvaintridesetinska.

Večje pavze.

Takt.

C ($\frac{1}{4}$)

celi.

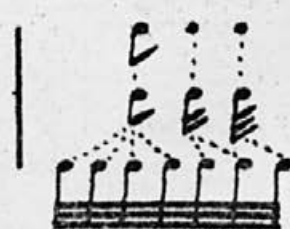
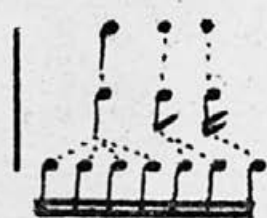
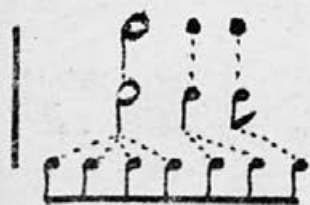
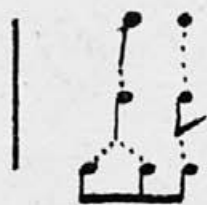
C ($\frac{2}{2}$)

allabreve.

 $\frac{3}{2}$.. $\frac{3}{4}$.. $\frac{3}{8}$.. $\frac{3}{16}$.. $\frac{6}{4}$.. $\frac{6}{8}$.. $\frac{9}{8}$..

 $\frac{12}{8}$..

Pike (töcke.)

Sedem glavnih tonov:

c d e f g a h .

Ključ.

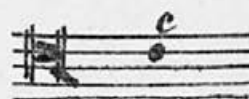
Sopranski

Altovski

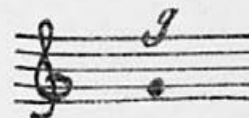
Tenorski

C = ključ

Vijolinski ali G = ključ

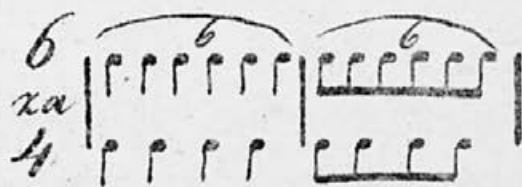

Basovski ali F = ključ

Trijole.

Sekstole.

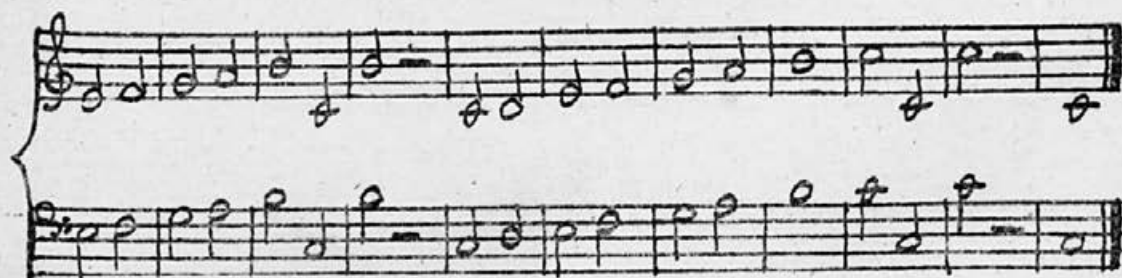
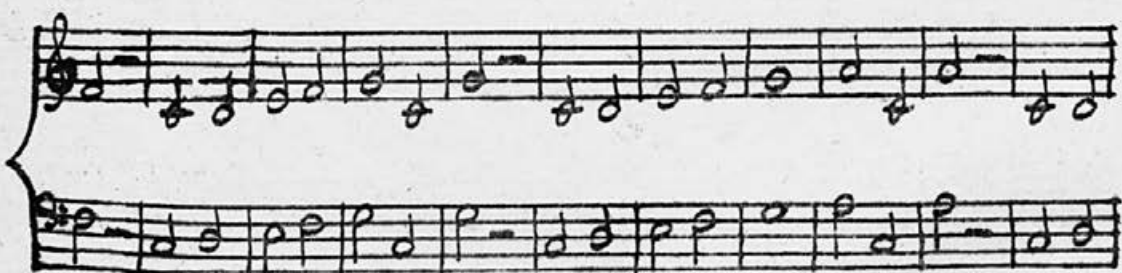
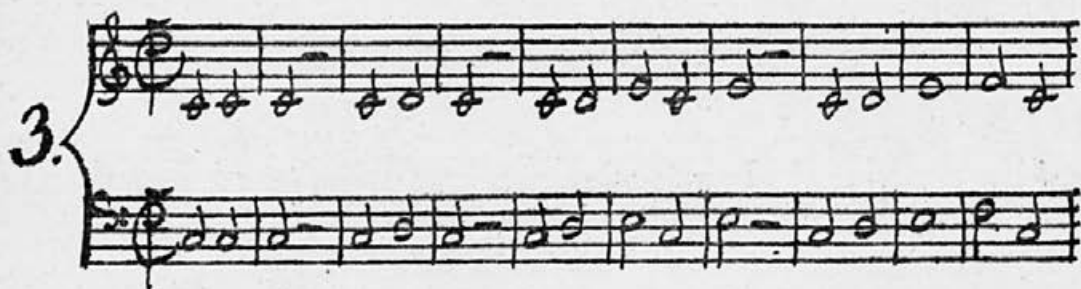
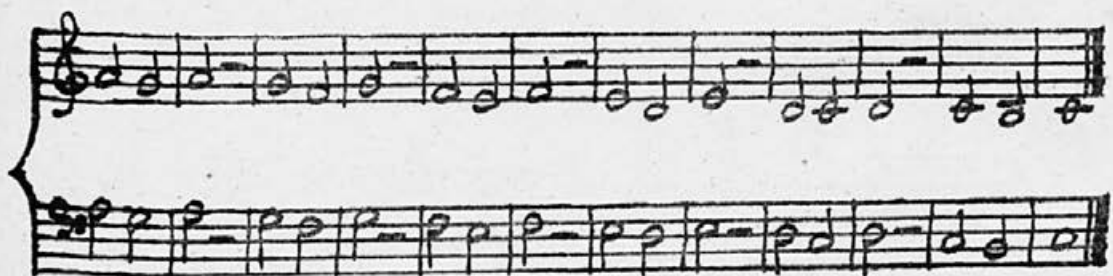

Vaje.

Sopran.
 Alt.
 Tenor.
 1.
 Bas.

do re mi fa sol la si do

2.

4.

Pardeven akord (soglas)

5.

Trizvok. Sekstakord. Kvartsektaki

6. *Sinkope.*

Musical notation for exercise 6, consisting of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 6/8. The music features a syncopated melody in the upper voice and a supporting bass line. The word "Sinkope." is written below the first staff.

7.

Musical notation for exercise 7, consisting of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 6/8. The music features a more active melody in the upper voice and a rhythmic bass line.

8.

Musical notation for exercise 8, consisting of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 2/4. The music features a melody in the upper voice and a bass line with some syncopation.

9.

Musical notation for exercise 9, consisting of two staves. The top staff is in treble clef and the bottom in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 2/4. The music features a melody in the upper voice and a bass line with various time signature changes (2/4, 3/8, 2/4, 3/8).

Legato.

10.

1. glas.
2. glas.
1. glas.
2. glas.

A - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a!

it - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a!

11.

A - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a!

it - ve, a - ve, a - ve Ma - ri - a!

Staccato.

12.

La la la la la la la la la la. La la la la la la

la la la la. La la la la la la la la la.

Crescendo - decrescendo.

13.

Ky-ri-e e-le-i-son, e-le-i-son, e-le-i-son! Chri-

ste e-le-i-son, ele-i-son, ele-i-son, e-le-i-son!

Kanon triglasni.

14.

A-ve Mari-a, a-ve Mari-a, a-ve Mari-a!

Kanon četiroglasni.

15.

Vsak za-četak, vsak začetak, vsak začetak težak.

(Sop. ali Ten. I.) *Allegro.* Vaja triglasna. *A. F. crescendo.*

16.

Oj zlati čas! Minuta, ki minila, se nebo povr- nila, kar časa zamudiš, ga vekomej zgubiš. Oj zlati čas, oj zlati čas!

(Alt ali Ten. II. ali Bas I.) *crescendo.*
(Bas II.)

nila, kar časa zamudiš, ga vekomej zgubiš. Oj zlati čas, oj zlati čas!

(križ) [is] b (be) [es] ♯ (bekvadrat, oddelatelj.)

Dijatonična škala.

c	d	e (fes)	f (eis)	g	a	h (ces)	c (his)
---	---	------------	------------	---	---	------------	------------

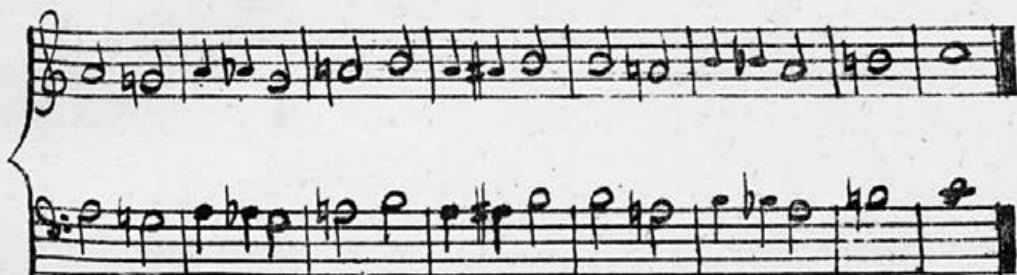
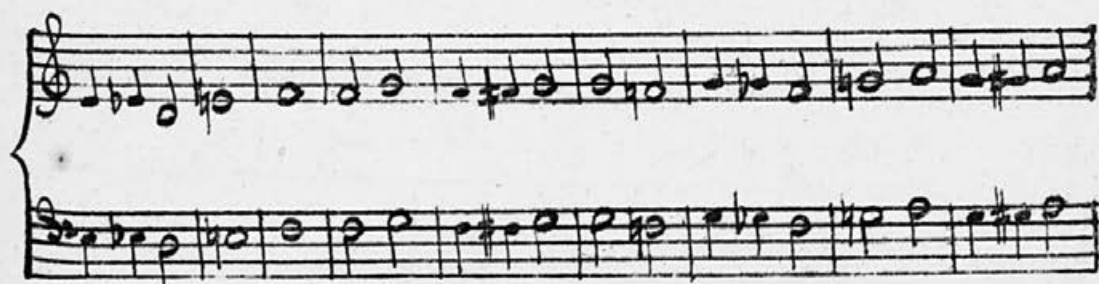
cis des dis es fis ges gis as ais hes(b)

Enharmonični toni.

Kromatična škala.

Musical notation for the chromatic scale in G major, showing ascending and descending lines on a grand staff with dotted lines connecting notes between staves.

Musical notation for the chromatic scale in G major, showing ascending and descending lines on a grand staff with a fermata over the final notes.

18.

The third system begins with a large number '18.' on the left. It features a vocal line in the upper staff with the lyrics "La la la la la la la la la" written in a cursive hand. The lower staff provides a rhythmic accompaniment with notes and rests.

The fourth system continues the vocal line from the previous system, with the lyrics "la la la la la la la la la" written in a cursive hand. The accompaniment continues in the lower staff.

Dur-skale s # .

Tetrakorda
C d e f g a b c d

(1#) G a b c d e f g

(2#) D e f g a b c d

(3#) A b c d e f g a

(4#) E f g a b c d e

(5#) B c d e f g a b

(6#) F g a b c d e f

(7#) C d e f g a b c .

Dur-skale x b.

Tetrakord
C d e f g a b c

(1b) F g a b c d e f

(2b) G a b c d e f g a b

(3b) A b c d e f g a b c

(4b) B c d e f g a b c d

(5b) C d e f g a b c d e f

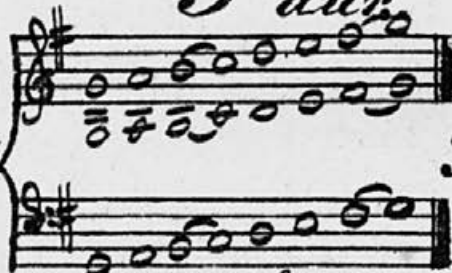
(6b) D e f g a b c d e f g

(7b) E f g a b c d e f g a b c

Triglasne vaje v raznih tonih.

G dur

Skala.

Trizvoki.

Lipa.

Andantino.

D. Tenko.

19.

Lipa re-le-ne-laje tam v diš-čim gajih,
svetjóm me posi-pala, djál sim, da sem v raji,

ore - scen - - do.

ve-je raste-za-vala k nebu je vi-so-ko,
ore scen - - do.

diminuendo?

meni pa je do srca se-ga-la globo-ko?
diminuendo?

F dur.

Skala. *Trizvok.*

20. *Andantino.* *Česka národní.*

Já mám pěknou zahrádku, ku, ku, já mám pěknou zahradu.

Fine. *cresc.*

ku: rostou mi v ní růže, žádný k nim nemůže. *D.C. al Fine.*

Fine. *cresc.* *D.C. al Fine.*

D dur.

Skala. *Trizvok.*

*Moderato.**Slovaška nar.*

21.

Kto za pravdu ho-ri v svetej obeti; kto nad

Krivdou bédnych slzu vyroni; tomu moja píseň slávu zazvoní.

Kto nad krivdou bédnych tomu moja píseň

Hes (B) dur.

Škala.
Trizvok.

22.

*Andante.**Narodna.*

Stoji, stoji tam lipica, pod lipo hladna sencica, pa v senci

pa

mi --- za kamnata na stiri vo --- gle reza-na.
v senci miza na stiri vo-gle

A dur.

Skala.

Trizvok.

Andantino. *Malosten glas zvonov.* *G. Rihar.*

23.

Pojo, pojo zvonovi od daljnih dveh strani, vbel'
pojo,

dan done glasovi, k'ga zarija zlati, k'ga zarija..... zla-
cresc.

dimin. e. rallentando.

ti, pojo zvono - vi, po - jo, po - jo ---.

dim. e rall. pojo, po - jo, pojo.

Es dur.

Škala.

Trizvok.

Andante. *Lahka noč.* *cresc.* *A. F. Decresc.*

24. Solnce zahaja, mrak razveže po obzoru svo - jo

cresc. decresc.

cresc. mf Dim.

moč; sanek že spušča svo - je mreže, i vse diha lahko

cresc. mf Dim.

lah-ko,
noč, lahko noč, lah --- ko noč.

E dur.

Skala. *Trizvok.*

Allegro vivace. *Slovaška nap.*
 25. *Podajže Slovenka junakovi ve-niec---*

keď sa zvojný vráti čo hodný mláde-nec.

As dur.

Skala. Trizvok.

Allegretto. Pijanka.

Hrvaska od A. F.

26.

Oj dičice materina! belom rujom pjesniku si
 Komuznate, nadrađajte i slovite slovo shodno;

decrescendo. *f*

uspi čašu rajna vina, da nektara slast oku - si!
 i pjesmicu odpevajte, živte spojčki i slobo - dno!

crescendo.

H dur.

Skala. Trizvok.

Allegro. Naprej! Naprej! *Náper ilirski.*

27.

mf
Hajdmo, bratje, hajd, junaci, krabri konjki in pesaci;
mf

brusno sálje, brusno kose, kéjne so krvave rose. Prátje, vsa-
Brátje, vsa-

ki izmed vas narodu naj včini glas, brátje,
ki izmed, izmed vas narodu naj včini glas,

rit. vsa -- ki izmed vas narodu naj včini glas!
rit. brátje, vsaki izmed, izmed vas narodu naj včini glas!

Des dur.

Škala. Trizvok.

28. Moderato. Ruska narodna.

Solnce za-ka - ta - losj za tem - ni - je

za ljesa; { tut vzxnila luča temna - ja,
pri - u - ni - lo ptaški pje - ni - je,

po - kri - la nebe - sa
nesli - šno go - lo - sa -

Fis dur.

Skala. *Trizvok.*

Allegro moderato. *Narodna.*

29.

Hej Slovani! naša reč slovanska živo klije,
dokler naše verno sr-ce za naš narod bije;

mf *crescendo molto.*

živi, živi duk slovanski, bode živ na ve-ke!

mf *crescendo molto.*

I. *II.*

grom in pet-lo! prazne vaše proti nam so steke, so steke!

I. *II.*

Ges dur.

Skala. *Trizvok.*

30. *Allegro. Gorenška zdraovica.*

I. II.

Bratci, veseli vsi, tralalala, tralalala,
 pesem zapojmo mi, " " " "

II.

tralalala!

p *mf* *f*

Od vinca sladkega ko solnce čistega, tralalala, tralalala,

p *mf*

tralalala, tralalala,

p *f*

trala-la, trala-la, tralalala, tralalala, tralala, la-a!

p

trala-la, trala-la,

Cis dur.

Škala. *Trizvok.*

31. *Allegretto. Večerna. A. F.*

Solnce se je skrilo, zvon je že odpel, delo se je strilo,

dan je slovo vzelo, račne se drugoč, zapo-či-ti noč-

cresc. ka --- čne se drugoč, *decresc.* noc-

cresc. nam za mlado jutro, nam za mlado jutro da-ti no-vo moč.

cresc. ju --- piro

Ces dur.

Skala. *Trizvok.*

Allegro molto. *Poljska narodna.*

32. *Matka dziennoczyzna byczki kole smetarza,*

Niwala rączką od się na bakatarza, bakatarz za nią

x szklaneczką wina, oczekaj mnie Maryś, będziewa pita.

27558

2722

107

1869

ad 26871

Ant. Förster

Različnost intervalov (presledkov).

1. stopinja vsake dijatonične škele imenuje se **prima**,
 2. **sekunda**, 3. **terca**, 4. **kvarta**, 5. **kvinta**,
 6. **seksta**, 7. **septima**, 8. **oktava**, 9. **nona**,
 10. **decima** i. t. d.

Intervali vsake dijatonične **dur**-škele (str. 14. in 15.) so k prvi **čisti** ali **veliki**; čisti se imenujejo **prima** (**tonika**, ker naznanja **ton** ali **tonovi način**), **kvarta** (**subdominanta**), **kvinta** (**dominanta**) in **oktava**, drugi intervali pa **veliki**.

S **križci** in **z be** postanejo intervali **zvečani**, **mali** in **zmanjšani**.

Če zvečamo za pol tona interval, ki ima že **križec** pred saboj, dobimo **dvojni križec** (×); če zmanjšamo za pol tona interval, ki ima že **be** pred saboj, dobimo **dvojni be** (bb).

Pri branji not se besede **is**, **es** zdvojijo, kakor se vidi v sledečem **pregledu enharmoničnih tonov** (razun teh, kateri se že nahajajo na str. 12).

deses	eses	fes	geses	ases	heses	ces
c	d	e	f	g	a	h
his	cisis	disis	eis	fisis	gisis	aisis

Ausgegeben 15. Oktober 1869.

Interval, ki ima pred saboj križec, zmanjšamo, in interval, ki ima pred saboj be, zvečamo z oddelateljem.

*V sledeči tabeli se primerja ton **C** z drugimi, ki so k njemu kakor k prvi ali toniki intervali čisti (č.), veliki (v.), zvečani (zv.), mali (m.), zmanjšani (zm.).*

	C	č. 8.
. zm. 8.	ces — H v. 7.
. m. 7.	— hes — ais zv. 6.
.		A	v. 6.
. m. 6.	— as — gis zv. 5.
.		G	č. 5.
. zm. 5.	— ges — fis zv. 4.
. č. 4. F — eis zv. 3.
. zm. 4.	fes — E v. 3.
. m. 3.	— es — dis zv. 2.
.		D	v. 2.
. m. 2.	— des — cis zv. 1.
C		C	č. 1. C
. zm. 1.	ces — H		

*Razun teh intervalov imamo še zmanjšano terco (**c-eses** ali **cis-es**), zmanjšano seksto (**c-ases** ali **cis-as**) in zmanjšano septimo (**c-heses** ali **cis-hes**).*

Kakor je enaka oktava prvi, tako tudi nona sekondi, decima terciji.

Tedaj ste terce in sekste čveterne, drugi intervali pa trojni.

Če postavimo od dveh tonov v eni oktavi nižji ton za eno oktavo **višji** ali pa višji ton za eno oktavo **nižji**, nastanejo nove razmere med tema tonoma. Če zaznamovamo intervale s številkami, štejeta **prvi in obrnjeni interval zmiraj 9**:

1	2	3	4	5	6	7	8
8	7	6	5	4	3	2	1

Iz prime torej nastane oktava, iz sekunde septima i. t. d., vendar tako, da **čisti interval zmiraj čist ostane**, iz **velikega pa mali**, iz **zvečanega zmanjšani** postane in narobe. Na pr. glej vajo 18. (str. 13):

v	1.	taktu	je	postala	iz	velike	3	mala	6;
„	2.	„	„	„	„	male	3	velika	6;
„	4.	„	„	„	„	čiste	4	čista	5;
„	5.	„	„	„	„	zvečane	4	zmanjšana	5;
„	6.	„	„	„	„	čiste	5	čista	4;
„	7.	„	„	„	„	velike	6	mala	3;
„	8.	„	„	„	„	male	6	velika	3;
„	10.	„	„	„	„	male	7	velika	2;
„	11.	„	„	„	„	velike	7	mala	2.

Razloček med dur in mol.

Poglavitni razloček med dur in mol leži v terci; dur ima veliko, mol pa malo terco (c-dur tedaj c-e, c-mol pa c-es).

V molu imamo dve škali:

1. harmonično, ktera ima razun male terce še malo seksto, druge intervale pa velike kakor v duru;

2. melodično, ktera ima, če gre naprej, samo malo terco: če gre nazaj, razun te še malo seksto in malo septimo, druge intervale pa velike kakor v duru.

V sledečem pregledu skal znamenajo rimske številke velike, arabske pa male intervale.

Dur-škala.

I II III $\frac{1}{2}$ IV V VI VII $\frac{1}{2}$ VIII.

Harmonična mol-škala.

I II $\frac{1}{2}$ 3 IV V $\frac{1}{2}$ 6 $1\frac{1}{2}$ VII $\frac{1}{2}$ VIII.

Melodična mol-škala.

I II $\frac{1}{2}$ 3 IV V $\frac{1}{2}$ } VI 6 VII 7 } $\frac{1}{2}$ VIII.

Vsaki dur-ton ima tudi svoj mol-ton, kterega prima leži za malo terco nižji.

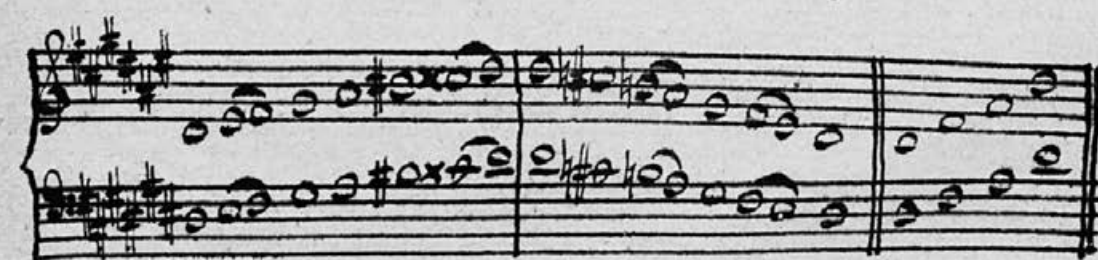
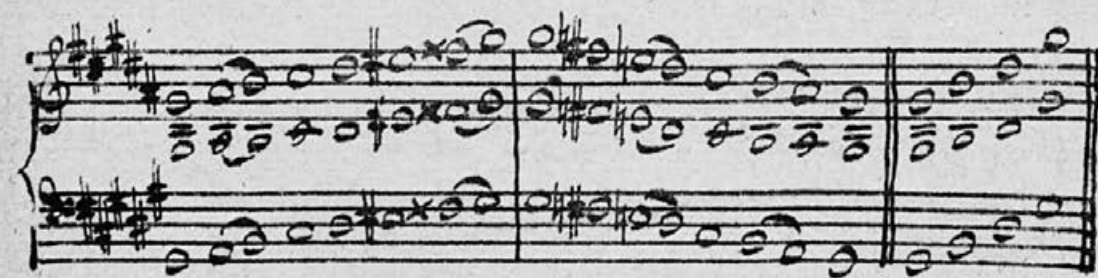
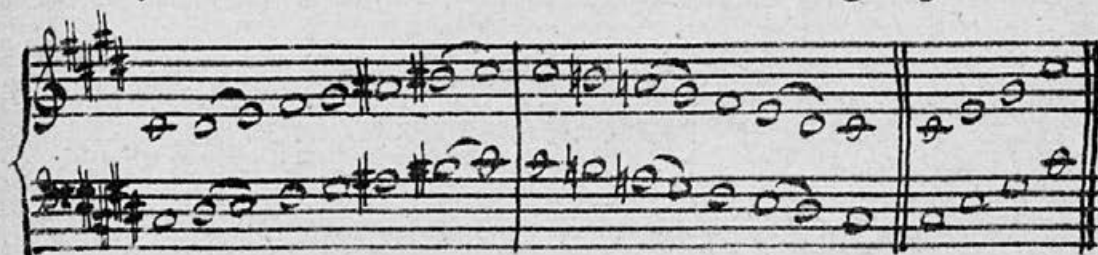
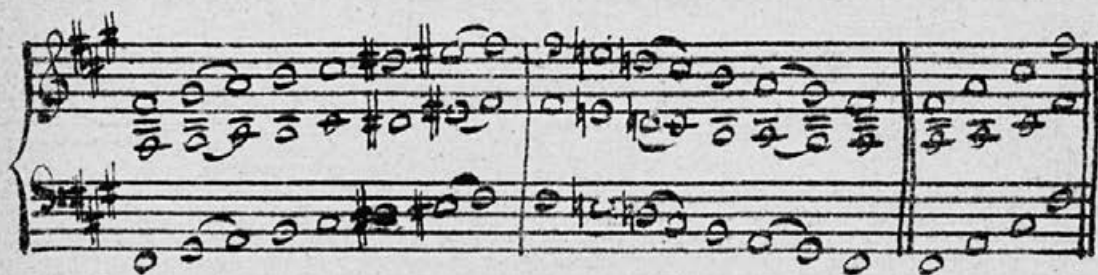
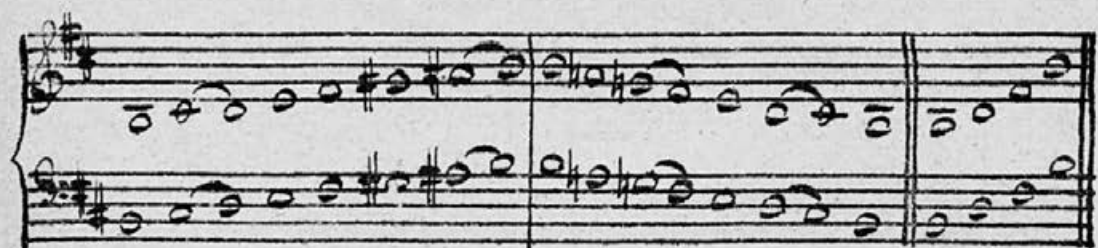
Sledeči trizvoki nam naznanajo vse paralelne (ravnobežne) tone (tonove načine).

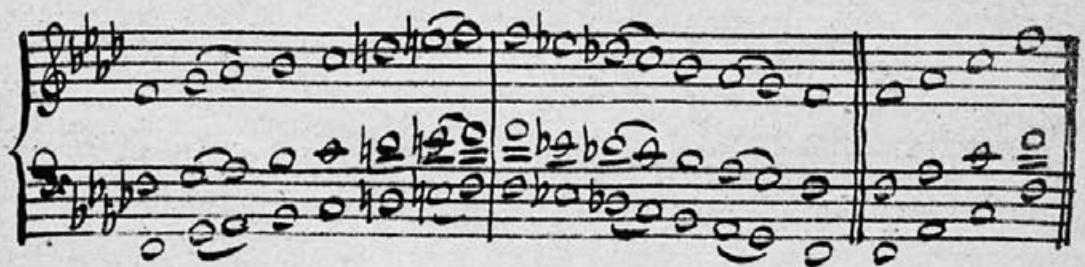
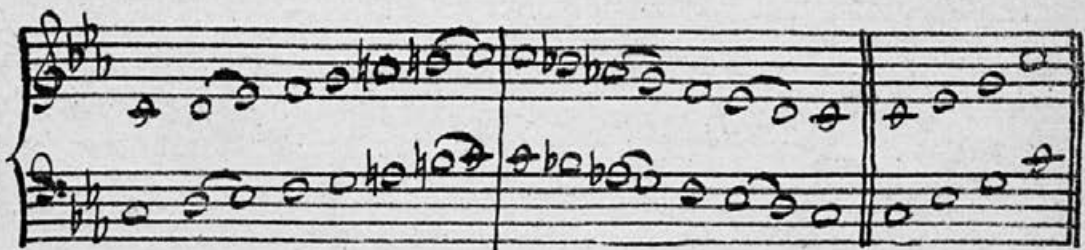
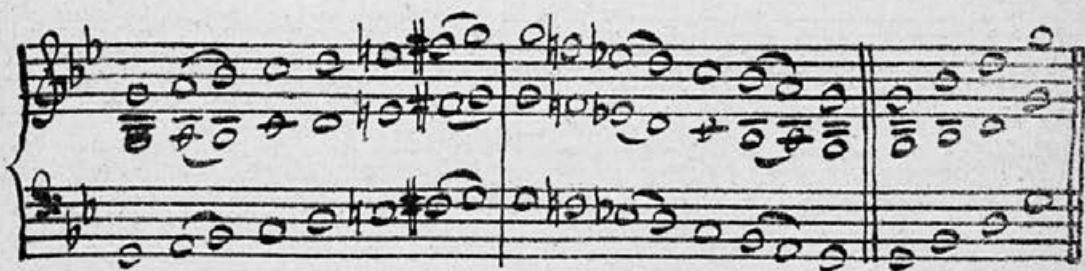
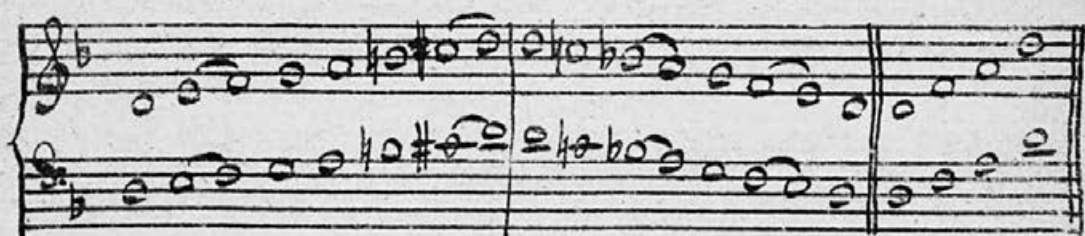
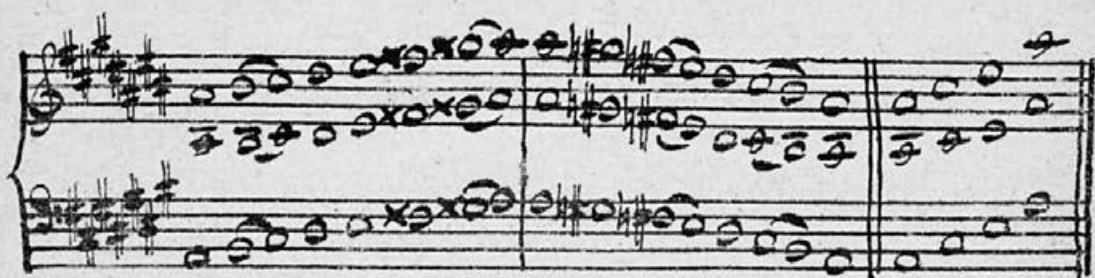
Paralelni dur-in mol-toni.

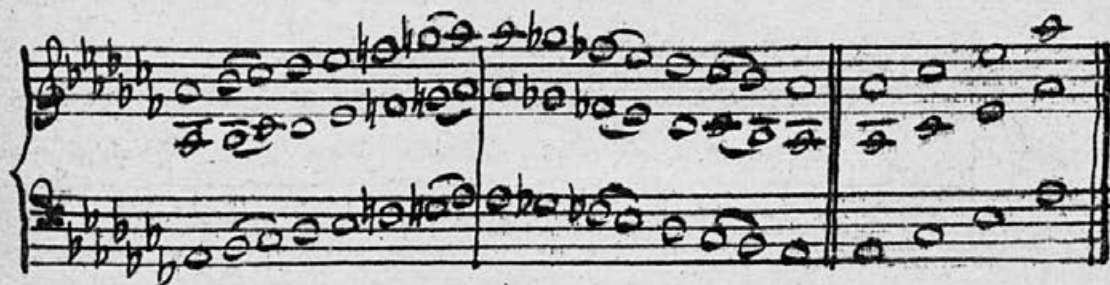
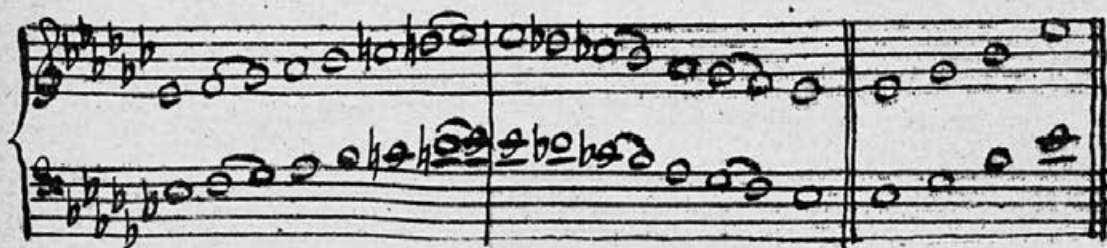
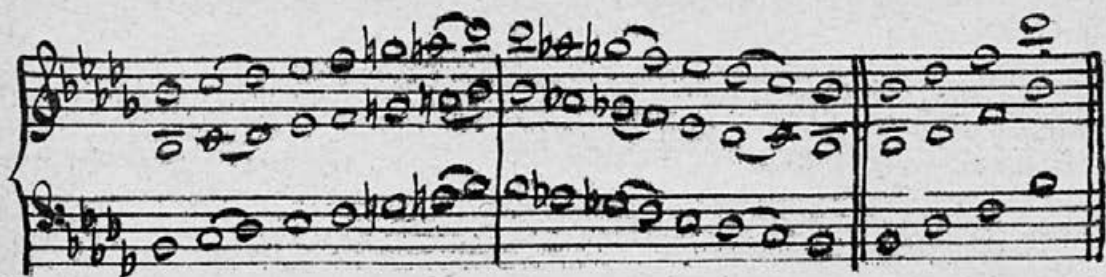
C:a C:e D:h A:fis E:cis H:gis Fis:dis Cis:ais F:d

Hes:g (B) Es:c As:f Des:hes (b) Ges:es Ces:as

Melodične mol-škale s trizvoki.

Vaje v duru in molu.

33.

Terca velika, terca mala. Trizvok veliki,

Tri-woh mali. Seksta velika, seksta mala. Vmolu na-

prej in nazaj drugače poj!

34.

Terca ve-li-ka, terca mala. Tri-woh ve-

li-ki, tri-woh mali. Seksta velika, seksta

mala. Vmolu naprej in nazaj drugače poj!

35. *Terca velika, terca mala, Trirok*

veli-ki, trirok mali-. Seksta veli-ka,

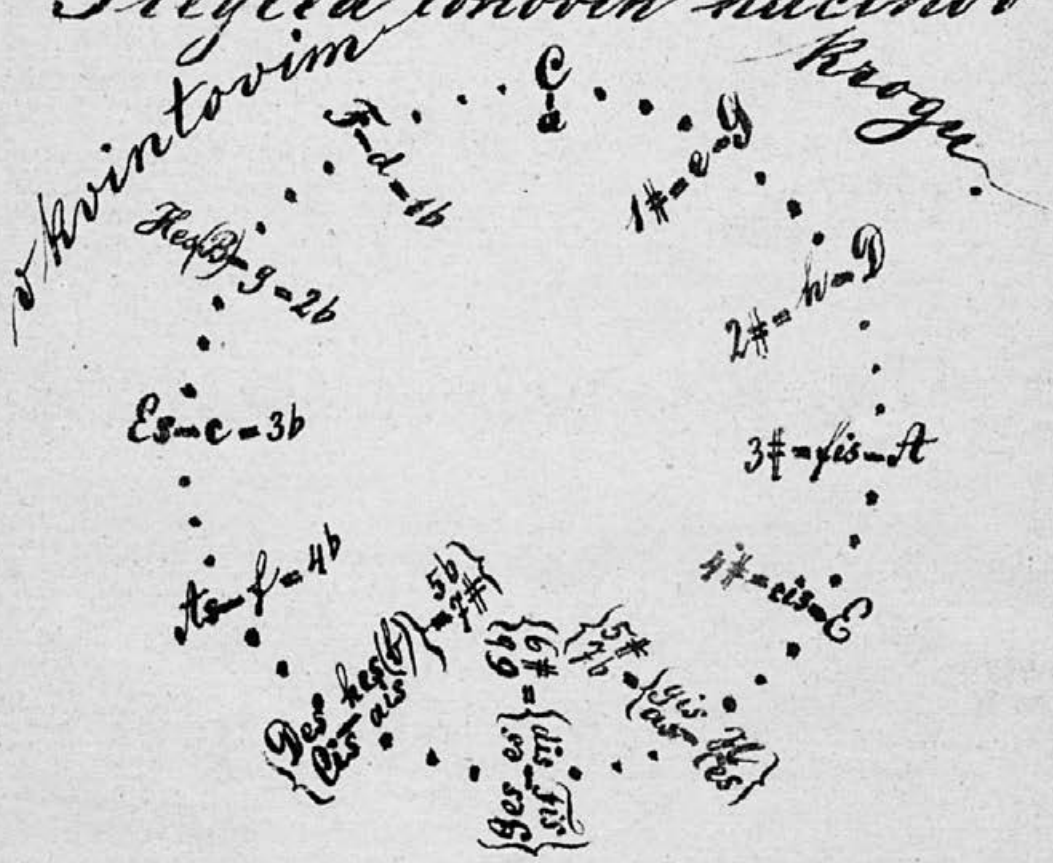
seksta mala. Vmolu naprej in nakaj drugače poj!

Vaja v enharmoničnih tonih.

36.

Pregled tonovih načina

Vaje triglasne

Česka a J. Skroupa

Moderato

37.

Bývali lechové statní jo- ná- se,
lásové, řečové, jak se mění - te!

mf bývali řečové, muži co květ
budte ras řečové, jak vás znal svět!
mf *rit.*

a tempo con fuoco.
Bývali, bývali, hájili, zpívali, tak je znal
řečové v smyslení, vlasce a dychtění, pro vlasii

rit. I. svět, tak je znal svět, vla- sti květ!
květ, pro II. vla- sti květ!
rit.

Allegro maestoso.

Hrvatska od. H. F.

39.

Slavi, dušo, višnjeg Bo — ga, hvalu
Od Boga ti jekih kra — san; kaž nam,

božju lepo sbori, jert ti dade dobra mno — ga,
dušo, radost pravu; pevaj, pevaj u glas ja — san;

jert tako lepu stvori, jert tako lepu stvori
pevaj lepu božju slavu, pevaj lepu božju sla — vi!

rall. e dim.

rall. e dim.

A piacere.

cresc.

Pogrebna česka narodna.

40.

Posledni bi — je hodina, umi — ra — me,

cresc. mf

zvüle Boka Hospodina se shledá - me.

Andante quasi adagio. *Srbska nar.*

41. Sun - ce jar - ko, ne - si - jar jed -
 Moj - me dra - gi ne - lu - bi jed -

na - ko, sunce jarko, i - me mo - je,
 na - ko, moj me dragi, i - me mo - je,

ne - si - jar jed - na - ko.
 ne - lu - bi jed - na - ko.

Allegretto.

Člo-ve - ka naj

Največ poljaki (Moniuszka)

42.

Človeka največje - če so želje

al, sre - če naj
- je do sre - če; al sreče naj ve -
želje do sre - če; al sreče naj

če le minejo, mi - ne - jo kmal, la
več le minejo, la

la la, la la, le mi - nejo kmal. rit.
la la, la la, le mi - nejo kmal. rit.

Allegretto scherzando.

A. F.

43.

Mi pride veselje, odkod sam ne
Te ravno oblačen in žalosten

vem, al xreči ga vselej sromak, saj ne smem, ne smem, ne
svet, nič meni ne brani vtroglo kapet, kapet, ka-

smem. Rudeče re gosto razcvetalo se, trpe lo pa
pet. Se najde le mojemu srcu na stran en ljubi to-

cvetje le kratko mi je, trpe lo pa cvetje le kratko mi je.
varšek/prijaznosti vdan, en ljubi tovaršek/prijaznosti vdan

Andantino.

Ruska narodna?

44.

Sto-jit ja vir nad vo - doju, nad
 Gj on je - ji u - klo - no - ho ko -

vo - du schylio sa, x Ukra - i - ny du -
 na vo - ro - no - ho, jemu on d chu -

divčiny ko - zah u - klo - niv sa.
 stenočku pid klo - ta samo - ho.

Allegretto.

Poljska (Moniuszko.)

45.

Gj polece ja daleko, bo mnie serce

mf
ciagnie stad. Tam pa gora, tam pa rzeka, kryjes
mf

rall. Kat.
czary dusze wleka, wniernajo my swiata kat-
rall.

dimin. a tempo.
swia-ta kat!
dim. a tempo.

Moderato. *Maloruska nar.*
cresc.
46. Karut lude, szexom szexasly - vi
cresc.

mf smiaju-^{mf} sia; *dim.* *p* *cresc.*
 ja xtoho smiaju-^{mf} sia; *dim.* bone xnajut, jak ja *cresc.*

mf *dim.* *mf*
 exasto szloxami xa-lu-sia. Idut moje *dim.*

ritard. e dim. *mf* *ritard. e dim.*
 dni radniami a litonka xa lita - mi; *ritard. e dim.*

a tempo *cresc.* *a tempo*
 a ja szxasckie nedoznajec, xal meni xa wami!
p *cresc.* *a tempo*

Mazurka.

Česka národní.

47.

Už do vojny je - deme,

je - deme, do - brě se tu měj - te!

však vy na nás bráčko, moje zlata
však vy na nás bráčko, mo - je

matičko, stokrát zpomene - te!
zla - tá matičko,

Glasbene olešave.

Pišese.

Predložek 1. dolgi, 2. kratki, 3. dvo- in večglasni.

Pojese.

The first system of music consists of two staves. The top staff, labeled 'Pišese', contains a sequence of notes with stems pointing up. The bottom staff, labeled 'Pojese', contains a sequence of notes with stems pointing down. The notes are grouped into three measures, corresponding to the three types of 'Predložek' (templates) mentioned in the text above.

Kaložek.

Dvoložek 1. med notama, 2. nad noto;

The second system of music consists of two staves. The top staff, labeled 'Kaložek', shows notes with stems pointing up. The bottom staff, labeled 'Dvoložek', shows notes with stems pointing down. The notes are grouped into three measures, corresponding to the two types of 'Dvoložek' (double templates) mentioned in the text above.

3. redkeje.

Grizec (mordent) Trilec.

The third system of music consists of two staves. The top staff, labeled '3. redkeje', shows notes with stems pointing up. The bottom staff, labeled 'Grizec (mordent) Trilec', shows notes with stems pointing down. The notes are grouped into three measures, corresponding to the three types of 'redkeje' (rare) mentioned in the text above.

tr

tr

The fourth system of music consists of two staves. The top staff, labeled 'tr', shows notes with stems pointing up. The bottom staff, labeled 'tr', shows notes with stems pointing down. The notes are grouped into three measures, corresponding to the three types of 'tr' (trills) mentioned in the text above.

Akcent

(naglas, podarek.)

Prilike.

moćni slabi slabši nobeni

akcent.

Diagram illustrating rhythmic patterns for accents. The notation shows three staves of music. The first staff is in 2/4 time and contains four measures of music with accents (circles with a vertical line) above the notes. The second staff is in 6/8 time and contains three measures of music with accents above the notes. The third staff is in 3/4 time and contains two measures of music with accents above the notes. The word 'akcent.' is written above the first staff. The word 'Sinkope.' is written above the third staff.

- 1) Tesis (udar).
- 2) Arsis (podvig).

Preled oktavi,
v katerih glasovi pojo.

Velika	Malá	Enkrat črtana	Dvakrat črtana	3krat črt.
		<i>Soprano.</i>		
		<i>Alt.</i>		
		<i>Tenor.</i>		
		<i>Bas.</i>		

C D E F G A H c d e f g a h c d e f

Stari toni,

preden so postarane znamke (križec, be) rabiti jeli,

Avtentični (izvirni).

Handwritten musical notation for authentic tones. It consists of seven staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notes are: Dorijanski, Frigijski, Lidijski, Mixolidijski, Solijski, and two staves with notes and a key signature of one sharp.

Plagalni (postranski).

Handwritten musical notation for plagal tones. It consists of seven staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notes are: Hipokratijanski, Hipodorijanski, Hipofrigijski, Hipolidijski, Hipomixolidijski, Hiposolijski, and two staves with notes and a key signature of one sharp.

Pačijo se v starodavnih koralah.

Beseda o petji.

Glavni organ glasu in toraj tudi petja je grlo. Da čujemo glas, mora iti skozi grlo sapa, ki izide iz pljuč, gre skozi dušnik v grlo, in odtod skozi usta. Od tega, kako so te naprave petja narejene, zavisi tudi glas. Razun tega dobiva glas po starosti in spolu različni izraz.

Ženski višji glas je sopran, nižji alt; moški višji je tenor, nižji bas. Med sopranom in altom je mezzosopran, med tenorjem in basom bariton. Deški glas se šteje med ženske glasove. Moški glas se spreminja iz deškega v času ne enako dolgem (mutacija); pri deklicah se glas le vtrja in na globoko ali visoko razširja. Pri mutovanju naj se nikdar ne poje.

Obseg (diapason) posameznega glasu se ne da na tanko obmejiti; navaden obseg je ta-le: bas seže od velikega \underline{c} do \bar{e} , bariton od malega c do \bar{f} , tenor od malega e do \bar{g} , alt od malega \bar{a} do \bar{a} , mezzosopran od \bar{c} do \bar{g} , sopran od \bar{e} do \bar{a} . Se vé da dobri in izvežbani glasovi dalje segajo.

Pri petji se ima stati, telo ravno, jezik mirno, prsa ven, trebuh nazaj držati, glavo za spoznanje nazaj nagniti, sapa mora iz grla v usta tako izhajati, da zadene gornjo ustnico blizo zobov. Usta morajo biti toliko odprta, kolikor je treba za izgovarjanje črke **a**. Če se usta preveč odpirajo, škoduje to glasu ravno tako, kakor če se premalo. Ako se tega pravila ne držimo, čujemo neprijetne goltanske in nosovne glasove.

Dihati se mora s polnim duškom in hitro, pa tako, da se ne čuje. Pevec mora dobro vedeti, kje ima dihati. Razun pri pavzah veljajo ta-le pravila:

1. Vsaka godbena misel se mora cela v enem dušku izpeti.

2. V enem dušku se mora tudi vsaka beseda izpeti, in nikdar se ne smejo posamezne slovke z dihanjem drugo od druge trgati.

3. Tudi se ne sme dihati med besedami, ki po smislu skupaj spadajo (n. pr. med pridevnikom in samostavnikom).

4. Tudi ne med toni, ki so s potezom združeni.

Dober pevec mora čist ton dajati iz grla, ako hoče imeti dobro intonacijo; kdor se je že dalj časa v petji vadil, pa še ne poje čisto, (dissonuje), ta ni za petje. Pri vajah o intonaciji treba je pri početnih pevcih naj bolje paziti na čisto kvarto in veliko septimo, ker se prva rada pre visoko, druga pre nizko poje.

Dobro izgovarjanje (pronuncijacija) lepša petje ravno tako, kakor govor; pevec se mora na ta namen na vseh samoglasnikih vaditi, kajti napčno bi bilo izgovarjati a skoraj kakor o, o kakor u ali pa narobe, i preveč ozko i. t. d. Ravno tako napčno je, kader se tam, kjer se ima glas na več tonov raztegniti, vrstuje črka h (n. pr. na-ha-ha-rod), ali kader se beseda, ki se začne s samoglasnikom, izgovarja s pridanim n (n. pr. n-amen), kar se po navadi takrat zgodi, kadar se usta ne odpro popred, preden se zapoje. Zatezati se mora vselej le samoglasnik (n. pr. so-lnce, ne sol-nce ali soln-ce). Kdor tako poje, da ne moremo razumeti besede pesmi, ta napravi iz naj lepšega božjega in prirodnega daru prosto godbeno orodje, in žalibog! je mnogo ljudi, ki so se petju posvetili in vendar tako lahkoumno in brezskrbno svojo dolžnost zanemarjajo.

Toni ljudskega glasu so dvojni, globokejši (prsni), pa višji (goltanski, falsetni ali fistulni). Pri sopranu biva med tema glasoma še srednji, pri tenorju marsikterokrat še zmešani glas. Vsaki pevec mora za tim hrepeneti, da prve močnejši glasove z drugimi slabšimi izravna; pri moških glasovih je to tako neznatno, da se goltanskih tonov od basa niti ne zahteva. Izravnanje obeh vrst glasov se doseže le z vajo, kjer se večkrat iz ene vrste v drugo prehaja.

Prenašanje glasu (portamento di voce), namreč splavanje enega tona v drugega se mora dobro razločevati od tistega pretezanja iz tona v ton, ki poslušalcu tako slabo dè kakor jok ali tulenje. Ravno tako se ne sme ton od tona trgati (ako ni staccato napisano), da bi iz tega postalo kokotanje.

Razun glavnih vzrokov dobrega petja, kateri so, kakor je rečeno, dober glas, dobra intonacija, dober izgovor in dobro prenašanje glasu, treba je pevcu še na nekaj paziti, ako hoče popolnoma dovršeno peti, to je predavanje. Kdor hoče kompozicijo dobro predavati, jo mora razumeti, in zato mu je treba vedeti, kako je kompozicija zložena. Kompozicija, bodi si velika ali mala, je sestavljena iz stavkov, ti iz odstavkov, ki drug v drugega segajo. V vsakem stavku in v vsakem odstavku opazujemo nekako valovito vzdigovanje in padanje tonov, kakor tudi vrhunec, v katerem se naj večja moč zbira. Prvi in glavni pogoj dobrega predavanja je toraj, da se odstavki, stavki in cele misli ena od druge ločijo; dalje, da se tudi toni in besede, v katerih je največja moč, dobro povdarjajo; tudi se mora vzdigovanje in padenje tonov s povečanjem in pomanjšanjem glasu (messa di voce) izrazovati, na dinamična (močna) znamenja (p, f, sf. i. t. d.), kakor tudi na akcentovanje dobrih ali težkih dob takta vestno paziti. Tako, le tako postane predavanje živo in izraženo. S vsim tim more pevec pokazati, kako zna duhu kompozicije slediti.

Sledeče vaje se morajo na vseh samoglasnikih (a, e, i, o, u) poskušati, in sicer po višini ali globocini posameznega glasu na različnih tonih (to je, pevec si jih mora transponovati v druge tone po potrebi), dalje z različnimi dinamičnimi znamenji (p, mf, f, crescendo, decrescendo), konečno v različni meri časa (tempo), početkoma počasi, polagoma hitreje.

Vsakdanje vaje za oplešanje glasu.

Messa di voce.

1.

Portamento di voce.

2.

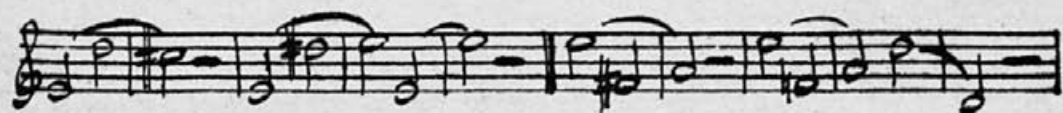
(Sekunde, tace, kvarte, kvinte.)

(Kvinte, sekste.)

3.

(Septime, oktave.)

Skale.

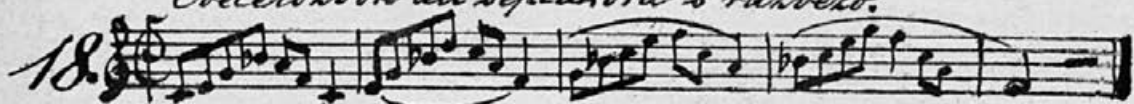

(Pravno tako po vse druge dur-in mol-skale!)

Čveterozvok ali septakord s razvoro.

Petozvok ali nonakord.

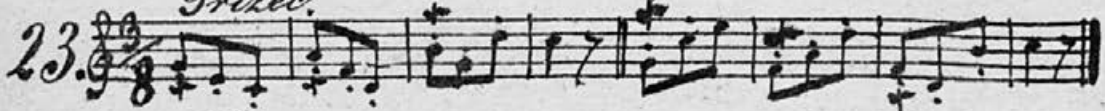
Predložki.

Dvoložki.

Trizec.

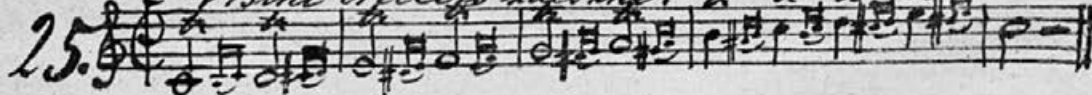
Trilec.

(Kaččkoma počasi in tiho - polagoma hitreje in

Prstni trilec s založki.

Imenik

t u j i h b e s e d.

Accelerando, pospeševaje.
adagietto = malo *adagio*.
adagio, počasno.
ad libitum, poljubno, po smislu.
affetuoso, vneto.
affrettando, { bržno.
affrettoso, {
agitato, gibčno.
al fine, do konca.
alla, po načinu.
allegretto = malo *allegro*.
allegro, veselo.
amabile, ljubeznjivo.
amoroso, ljubko.
andante, lahno.
andantino = malo *andante*.
animato, { navdušeno.
animoso, {
a piacere = *ad libitum*.
appassionato, strastno.
assai, zelo.
a tempo, v časomeri.
attaca! začni!
Ben (bene), dobro.
brioso, goreče.
C pred *i* in *e* = č, drugače = k.
cadencia, glasopad, kadenca.
calando, pojemaje.
calmato, mirno.
cantabile, pevaje.
capriccioso, muhasto.
coda, konečnica.
col (colla, con) s, z.
come, kakor.
commodo, zložno.
con abbandono, vdano.
con affetto = *affettuoso*.
con amarezza, bridko.
con amore = *amaroso*.
con anima = *animoso*.
con brio = *brioso*.
con calore, gorko.
con dolcezza = *dolce*.

con dolore } = *doloroso*.
con duolo }
con espressione = *espressivo*
con forza, močno,
con fuoco = *fuocos*.
con grazia = *grazioso*.
con impeto = *impetuoso*.
con moto, gibaje.
con passione = *appassionato*.
con sentimento, občutljivo.
con spirito = *spiritoso*.
con tenerezza = *tenero*.
con tristezza, žalostno.
con zelo = *zeloso*.
coro, kor.
crescendo, naraševaje (z glasom).
Da capo, od začetka.
dal segno, od znamenja.
deciso, določno.
decrescendo, odjemaje (z glasom).
diminuendo, manjšaje (glas).
di molto, veliko.
divoto, pobožno.
dolce, sladko.
dolcissimo, prav sladko.
dolente, { tužno.
doloroso, {
E (ed pred samoglasnikom) in.
energico, krepko.
espressivo, izrazno.
Feroce, divje.
fine, konec.
finale, dokončanje.
flebile, tožljivo.
forte, glasno.
fortissimo, naj glasneje.
forzando, silno.
funebre, mrtvaško.
fuocos, ognjeno.
furioso, togotno.
G pred *i* in *e* = dž, drugače = g.
giocos, igraje.
giusto, primerno.

grandioso, velikansko.
grave, težavno.
grazioso, prijetno.
Impetuoso, razsajevaje.
innocente, nedolžno.
introduzione, vpeljava.
irrisoluto, omahovaje.
Lagrimoso, jokaje.
lamentabile, { tarnajoče,
lamentoso, {
languente, { medlé.
languido, {
largamente, široko.
larghetto = malo *largo*.
largo, široko.
legato, vezano.
legatissimo, gladko, vezano.
lento, popušaje (tempo).
lento, zategnjeno.
l'istesso tempo, v tisti časomeri.
lugubre, otožno.
Ma, pa.
maestoso, veličastno.
mancando, oslabeledo.
marcato, zaznamovano.
marcatissimo, bolj povdarjeno.
marcia, popotnica, marš.
marziale, bojevavno.
mesto, žalostno.
meno, manj.
mezza voce, s srednjim glasom.
mezzo forte, srednje glasno.
misterioso, skrivnostno.
moderato, zmerno.
molto, veliko.
morendo, vmiraje.
mosso, ginjeno.
moto, gibanje.
Non, ne.
O, ossia, ali.
Parlando, pogovarjaje.
passionato = *appassionato*.
patetico, važno.
perdendosi, upadovaje.
piacévole, dopadljivo.
piangendo, tožljivo.
piano, tiho.
pianissimo, prav tiho.
pietoso, s sočutkom.
più, bolj.
pocchettino, prav malo.
poco, malo.
poco a poco, polagoma.

precipitando, { hité.
precipitato, {
prestissimo, naj hitreje.
presto, hitro.
prima (I.) volta, prvokrat.
primo tempo (tempo I.), prvi časomeri.
Quasi, skoraj kakor.
quieto, pokojno.
Rallentando, obotavljuje.
recitativo, nevezano petje.
religioso, verno.
rinforzando, prav silno.
risoluto, odločno.
ritardando, zadrževaje (tempo).
ritenuto, zadržano (tempo).
rubato (tempo), neredno (v časomeri).
Scherzando, { šaljivo.
scherzoso, {
seconda (II.) volta, drugokrat.
segue, sledi.
semplice, prosto.
sempre, zmiraj.
sensibile, občutljivo.
senza, brez.
sereno, jasno.
serioso, resnobno.
sforzato, silno,
sforzatissimo, prav silno.
sino (sin') do.
slentando, popušaje.
smorzando, merjoče.
soave, mило.
solo, samospjev.
sonore, doneče.
sopra, zgoraj.
sospirando, zdihovaje.
sostenuto, zdržano (tempo).
sotto voce, s zadržanim glasom.
spirituoso, navdušeno.
staccato, odbijaje.
stretto, { tesneje, polagoma hitreje.
stringendo, {
subito, naglo.
Tace (tacet), molči!
tanto, toliko.
tarde, počasi.
tempestoso, viharno.
tempo, časomera.
ténero, nežno.
tenuto, podržano.
tranquillo, { mirno.
tranquillamente, {
tremolando, s tresečim glasom.

troppo, preveč.
tumultuoso, lomastno.
tutti, vsi.

Un (*uno, una*), eden (ena, eno).

unisono, enoglasno.

ut, kakor.

Veloce, brzo.

velocissimo, prav brzo.

verte = *volti*.

vigoroso, krepostno.

vivace, živahno.

vivacissimo, prav živahno.

vivo, živo,

voce, glas,

volla, —krat.

volti, obrni (list).

Zeloso, urno.

Skrajsbe.

Accel. = *accelerando*.

ad lib. = *ad libitum*.

allegro.

all. = *attaca*.

Cad. = *cadenza*.

cal. = *calando*.

cresc. = *crescendo*.

D. c. = *da capo*.

d. c. al f. = *da capo al fine*.

delesc. = *decrecendo*.

dim. = *diminuendo*.

dol. = *dolce*.

dolciss. = *dolcissimo*.

Espress. = *espressivo*.

F. = *forte*.

ff. fff. = *fortissimo*.

fz. = *forzando*.

Leg. = *legato*.

legatiss. = *legatissimo*.

Marc. = *marcato*.

marcatiss. = *marcatissimo*.

mf. = *mezzo forte, meno forte*.

modto. = *moderato*.

P. = *piano*.

pp. ppp. = *pianissimo*.

Rall. = *rallentando*.

rec., recit. = *recitativo*.

rfz. = *riforzando*.

ritard. = *ritardando*.

rit. = *ritenuito*.

Sf. sfz. = *sforzato*.

sff. = *sforzatissimo*.

smorz. = *smorzando*.

sost. = *sostenuto*.

s. v. = *sotto voce*.

stacc. = *staccato*.

string. = *stringendo*.

Ten. = *tenuto*.

trem. = *tremolando*.

tr. = *trillo* = *trille*.

Unis. = *unisono*.

V. s. = *verte (volti) subito*.

Poprave.

Na 11. strani (15. vaja) naj stoji četröglasni in začetek težek.

Na 24. strani (28. vaja) v 2. taktu v srednjim glasu naj stoji oddeljatelj pred noto g.

Na 49. strani v 4. vrsti za prvo noto naj stoji pika.

Ohranti vse
Napletnice et al.
Verati & cur
Buntje.

